

Žena v mužském světě

Už několikrát jste prohlásila, že 21. století podle vás bude stoletím žen. Proč si to myslíte?

Protože my dnes ještě pořád žijeme do značné míry v mužském světě. Ve světě, který byl stvořen muži pro muže, což je myslím stav, který nemůže dlouhodobě vydržet. Není to ani žádoucí. Pokud je někdo ve společnosti schopen dosáhnout konsensu, tak jsou to podle mě spíš ženy, nebo lépe řečeno větší vyváženost v zastoupení mužů a žen. Konsensus – a teď mluvím hlavně o politice, která naopak zůstává spíš doménou mužů – nám dnes hodně chybí. Větší vyváženost v zastoupení by nám určitě pomohla.

Ne že bych to chtěl a priori nějak rozporovat, ale proč by právě ženy měly být v konsensu lepší?

Nejde o to, že by ženy byly lepší v dosahování konsenzu. Jde o diverzitu. Ženský element je při hledání shody velmi důležitou esencí. V politice a veřejném dění je to myslím vidět často. Nedávno jsem si to potvrdila v jedné debatě, kde jsem se ocitla jako jediná žena se samými muži. Vesměs s muži řekněme tradičního ražení. Ne že bych to myslela nějak pejorativně nebo že bych si s nimi neměla co říct, ale byli to vesměs takoví v uvozovkách konzervativní pánové. V debatě si stěžovali, jak z politiky vymizel konsensus. Že nabrala moc agresivní podobu a že se z ní vytratila schopnost na něčem se dohodnout. Musela jsem se smát. Když jsem

namítla, že by se měli podívat kolem sebe a zamyslet se, jestli tím zdrojem permanentní neshody náhodou nejsou oni sami a nízké zastoupení žen v politice, dostali nejdřív úplný záchvat nesouhlasu. Až později někteří uznali, že na tom, co říkám, možná něco je.

Diverzita je tedy podle vás klíčem ke konsensu? Čím je zastoupení mužů a žen víc v rovnováze, tím je dohoda snazší?

Ano, je to moje každodenní zkušenost. Jednak z pozice rektorky, ale podobné to bylo i v pozici předsedkyně důchodové komise. Jsem opravdu bytostně přesvědčená, že kdyby v komisi na mém místě seděl muž, tak bychom nikdy žádné shody nedosáhli. Nikdy. Osazenstvo komise bylo z větší části mužské. Dovést k dohodě tak a priori konfliktní kolektiv s převahou velkých mužských osobností, to obnášelo speciální manažerský výkon. Psychologie kolektivu byla pro mě v komisi často větší oříšek než obsahová stránka věci.

Když důchodová komise nakonec ukončila svoji práci a narazila ve vládě, leckdo to vnímal jako důsledek konfliktu mezi ministryní práce Janou Maláčovou a ministryní financí Alenou Schillerovou. Jejich spory byly symbolem i mnoha jiných koaličních roztržek. Jak to jde dohromady s tím, co říkáte o diverzitě a konsenzuálnosti?

Tady platí, že výjimka potvrzuje pravidlo. Narazily na sebe dvě ženy, velmi silné osobnosti, a nastal střet. Stejně jako by nastal v případě mužů. Problém umocnilo samozřejmě i to, že se jednalo také o hluboký ideologický a politický konflikt.

Není to přece jen trochu moc velké zobecnění? Muži se jen hádají a poměřují si ega, ale jakmile se zapojí ženy, dohoda je na světě?

Já jsem ale o ničem takovém nikdy nemluvila. Hovořila jsem o tom, že je klíčové, aby byl ženský element zastoupen a byla tak zaručena diverzita. Já ani nikdy v minulosti netvrdila, že muži jsou horší – nikdy bych debatu směrem

k mužům takto agresivně nehrotila, vždy jsem se jen snažila vysvětlovat, že ženy jsou stejně dobré, a že vše co potřebujeme, je vytvořit rovné příležitosti a dobrat se vyrovnaného zastoupení. Jiná věc je, že ve stylu řízení ze strany mužů a žen samozřejmě existují rozdíly a že každý má svoje silné stránky a slabiny. Muži obecně tíhnou k tomu budovat si kult osobnosti. Podle mě častěji než ženy. Zaměřují se na zdokonalování sebe sama, mnohdy nevidí potenciál ostatních a nejsou schopni ho využít. Tíhnou ke konfrontačnímu – a tím pádem za mě ne tak k produktivnímu – jednání. Samozřejmě, že najdete ženu, která si kult osobnosti staví také, ale většinou myslím platí to, co říkám. V Harvard Business Review vyšel loni v srpnu článek, který se zaměřoval na rozdíly mezi mužským a ženským leadershipem. Jedním ze sedmi popisovaných rozdílů bylo i toto budování kultu osobnosti.

Není pak ale zvláštní, že ve vedení firem, států i univerzit je pořád tolik mužů? Jak se dlouhodobě dokáží udržet v čele, i když v některých ohledech mají podle vás horší předpoklady?

Myslím, že od mě nikde nezaznělo, že muži mají horší předpoklady. Já říkám, že ženy mají minimálně stejně dobré předpoklady a výsledky jako muži. Jejich nízké zastoupení ve vrcholných funkcích je způsobeno nastavením systému. Stále ještě nefungují pořádně nástroje, které by umožňovaly ženám lépe koordinovat kariéru a mateřství. Ženy jsou stále stavěny do situace, že v mnohých oborech si v podstatě musí vybrat mezi rodinou a kariérou. A to je špatně. Systém má být nastaven tak, aby byly rovné příležitosti a žena si nemusela vybírat, ale aby mohla být matkou a přitom se věnovat plnohodnotně kariéře.

Když mluvíte o tom, že žijeme ve světě, který byl stvořen muži pro muže: Co kdybych vám namítnul, že obzvlášť v Česku žijeme zároveň ve světě, kde mají ženy už po hodně dlouhou

dobu dominantní vliv na výchovu dětí a tedy že muži jsou do značné míry jejich dílem? Nežijeme náhodou ve světě vytvořeném dětmi, které vychovaly ženy?

Tak tady se musím důrazně ohradit. Věděl jste například, že do 19. století bylo ženám odpíráno právo na vzdělání? Že si ho musely vydobýt? Jako důvod, proč ženy nemohou studovat, například lékaři uváděli, že dlouhým sezením se ženám méně prokrvuje děloha, takže budou-li ženy studovat, stanou se neplodnými? Věděl jste, že teprve v roce 1878 vystudovala lékařskou fakultu první žena ve Finsku a u nás až v roce 1902? Podobně bych mohla pokračovat s volebním právem žen, které jsme si musely těžce vydobýt. V České republice jsme ho získaly teprve před 101 lety. A ve výčtu bych mohla pokračovat.

Jistě – to nikdo rozumný nemůže popřít, já se jen ptám, jak je to podle vás možné. Proč tu celá staletí byl – a jak vy sama říkáte stále ještě je – „svět stvořený muži pro muže“? Proč to ženy dopustily, když měly po celou dobu výchovu mužů v rukou?

Nejsem si jistá, jestli na to umím odpovědět. Je to biologickým nastavením? Tím, že už v prvobytně pospolné společnosti ženy udržovaly teplo rodinného krbu a rodily děti? A že teprve s výrazným rozmachem civilizace a bohatnutím společnosti se začaly zajímat o svá práva? Myslím si, že to souvisí i s finanční nezávislostí. Že dokud ji ženy neměly, bylo pro ně těžké se hlásit o svá práva. Jinou věcí ale je, že velmi často si samozřejmě mohou za svoji situaci i ženy samy. Ne nadarmo se říká, že ženy samy sobě jsou největším nepřitelem. Existují ženy, kterým se říká včelí královny, které, když se dostanou do vysokých funkcí, tak namísto toho, aby otevíraly dveře a pomáhaly dalším, se na svých pozicích zakuklí. A je potřeba nahlas jasně říct, že součástí změny – tedy vyššího zastoupení žen – musí být i muži. Bez nich to nezvládneme.